

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 20 stycznia 2017 roku

ZSR.422.1.2017.MK

**Prezesi
Sądów Apelacyjnych
wszyscy**

Szanowni Państwo Prezesi,

art. 94 § 3 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego stanowi, że jeżeli żadnemu z rodziców nie przysługuje władza rodzicielska albo jeżeli rodzice dziecka są nieznani, ustanawia się dla dziecka opiekę. Jak podkreśla się w piśmiennictwie, opieka sprawowana nad małoletnim stanowi surogat władzy rodzicielskiej, ponieważ obejmuje elementy zarówno troski o jego osobę, w tym wychowanie, jak i pieczy nad jego majątkiem – tak M. Andrzejewski i in., *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, wyd. II, LEX 2013.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 9 czerwca 1976 r., III CZP 46/75, do podstawowych założeń przyjętego przez Kodeks rodzinny i opiekuńczy systemu opiekuńczego należy zasada dobra dziecka i zasada powszechności opieki oraz związana z nią zasada ustanawiania opieki z urzędu. Dobro dziecka stanowi kryterium rozstrzygające zarówno o wyborze opiekuna, jak i o treści innych rozstrzygnięć wydawanych przez sąd opiekuńczy w toku trwania opieki. Opieka jest powszechna, co oznacza, że dla każdego dziecka, nad którym nie sprawuje władzy rodzicielskiej przynajmniej jedno z rodziców, powinna być ustanowiona opieka w sensie prawnym, choćby nawet dziecko znajdowało się w należytych warunkach i pod dobrą pieczą krewnych lub innych osób bliskich. Ustanowienie opieki następuje z urzędu, a więc niezależnie od inicjatywy osób zainteresowanych. Sąd opiekuńczy ma obowiązek stałego badania i ustalania na podstawie wszelkich dostępnych mu informacji, czy dla określonego dziecka lub dzieci nie zachodzi konieczność ustanowienia opieki.

Obowiązek ustanowienia opieki spoczywa na sądzie opiekuńczym, który zgodnie z art. 145 § 2 k.r.o. powinien wszcząć postępowanie, gdy tylko poweźmie wiadomość, że zachodzi prawny po temu powód.

Aby małoletni, dla którego ustanawiana jest opieka, nie poniósł szkody wskutek przedłużania się braku pieczy nad nim, art. 153 k.r.o. stanowi, że objęcie opieki powinno nastąpić niezwłocznie. Zwłoka w podjęciu opieki może wiązać się z obowiązkiem opiekuna naprawienia szkody wyrządzonej osobie pozostającej pod opieką.

W ocenie Rzecznika Praw Dziecka, sprawy o ustanowienie opieki powinny być traktowane priorytetowo z punktu widzenia zasady szybkości postępowania. Tymczasem ze spraw badanych w Biurze Rzecznika wynika, że postępowania o ustanowienie opieki są wszczynane z opóźnieniem lub trwają wiele tygodni, a nawet miesięcy, co narusza prawo dziecka do opieki, zagwarantowane m.in. w art. 72 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Mając na względzie powyższe, na podstawie art. 10a ustawy z 6 stycznia 2000 roku o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2015 r. poz. 2086), Rzecznik Praw Dziecka zwraca się z prośbą o podjęcie działań w celu zagwarantowania sprawnego wszczynania i przebiegu postępowań o ustanowienie opieki oraz uwrażliwienie wszystkich sędziów orzekających w sprawach rodzinnych na terenie Państwa Apelacji na problem ochrony dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej.

✓ Rzecznikowi
Marek [Podpis]